

gemeente
Barneveld

Raadsmemo accountantsverslag + collegereactie jaarrekeningcontrole 2025

Datum: 02 juni 2026

Onderwerp: Accountantsverslag + collegereactie jaarrekeningcontrole 2025

Ter attentie van: De Raad

Afzender: College van Burgemeester en Wethouders

Portefeuillehouder W. Oosterwijk

Mail behandelaar s.bastiaans@barneveld.nl

Samenvatting

De extern accountant, Baker Tilly, heeft op basis van de uitgevoerde accountantscontrole over het boekjaar 2025 een accountantsverslag opgesteld. Namens het college worden de belangrijkste zaken uit dit verslag voorzien van een reactie.

Doel

De raad informeren over het accountantsverslag naar aanleiding van de door de externe accountant uitgevoerde accountantscontrole, en de belangrijkste zaken te voorzien van een reactie.

Inhoud memo

Het accountantsverslag bevat de weergave van de bevindingen van onze externe accountant (Baker Tilly) over haar controle van de jaarverslaggeving 2025 van gemeente Barneveld. Dit is tevens de laatste controle die Baker Tilly uitvoert bij de Gemeente Barneveld, per boekjaar 2026 zal de controle worden uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers.

Wij kijken terug op een grotendeels soepel lopende accountantscontrole, mede door goede afspraken voorafgaand aan - en heldere en transparante communicatie tijdens - de controle. Het in de jaarrekening toegepaste fourterstel rondom bovenwijkse voorzieningen in relatie tot de grondexploitatie en de complexiteit hiervan zorgde echter voor extra werk en afstemming tussen Baker Tilly, planeconomie en Financiën.

Een ander belangrijk aandachtspunt tijdens de controle was de in 2025 doorgevoerde wijziging in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO). De materialiteitsgrens voor fouten en onzekerheden is verlaagd van 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden naar 2% voor fouten en onzekerheden cumulatief. Tevens is voor zorgleveranciers

Jeugd en WMO de grens om een controleverklaring te kunnen overleggen bij productieverantwoordingen verhoogd van een (landelijke) omzet van € 125.000,- naar € 200.000,-. De gemeente steunt hier veelal op met betrekking tot de prestatieleveringen in het Sociaal Domein (Wmo, Jeugd en PGB), waardoor ook hier extra aandacht voor gevraagd werd.

Niettemin konden wij door de prettige en constructieve manier waarop wij met de aanwezige controlerende accountants hebben samengewerkt, goed invulling geven op diverse aandachtspunten en bevindingen en deze uiteindelijk zoveel mogelijk verwerken in het definitieve jaarverslag.

Bovenstaande bevindingen en aandachtspunten worden, gezamenlijk met andere thema's, hieronder verder toegelicht:

1. Rechtmatigheidsverantwoording

De accountant heeft vastgesteld dat het intern afgegeven oordeel op de begrotingsrechtmatigheid getrouw tot stand is gekomen. Tegelijkertijd zijn de overschrijdingen op programmaniveau significant. Het grootste deel van de overschrijdingen past binnen het bestaande beleid en is derhalve acceptabel. De resterende overschrijdingen á € 1,3 miljoen betreffen met name overschrijdingen vanwege niet ingevulde taakstellingen of overschrijdingen die eerder via de P&C cyclus gemeld hadden kunnen worden. Het is van belang om scherp te blijven op het financiële beheer en de tussentijdse informatievoorziening richting de raad. Hiervoor zullen in 2026 aanvullende stappen worden gezet in de interne sturing en verantwoording.

2. Bedrijfsvoering

Voor wat betreft de naleving van Europese aanbestedingsregels is een onrechtmatigheid geconstateerd van € 2,6 miljoen. De organisatie is zich ervan bewust dat deze onrechtmatigheden opgelost dienen te worden. De huidige inrichting van het inkoopproces biedt nog niet voldoende ondersteuning aan de organisatie, waardoor opvolging van acties rondom onrechtmatige inkopen en het waarborgen van de rechtmatigheid van inkopen onvoldoende voortgang kent. Teams zijn zelf verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van hun inkopen. Door de groei van de gemeente en daarmee de omvang van de inkopen wordt het steeds belangrijker, maar ook lastiger om grip op het inkoopproces te behouden. Wel zijn er intern ontwikkelingen, zoals de implementatie van een zaaktype inkoop, die helpen bij het borgen van de processtappen binnen het inkoopproces. De organisatie zal in 2026 een plan van aanpak opstellen om de regie op inkoop te verbeteren door meer in te zetten op contractbeheer en contractmanagement.

Ten aanzien van het misbruik en oneigenlijk gebruik beschikt de gemeente momenteel wel over een frauderisicoanalyse, maar nog niet over een vastgesteld beleidskader rondom fraude en M&O. De organisatie is voornemens om in 2026 een centraal fraude- en M&O-beleid vast te laten stellen.

Over de IT-bevindingen is gerapporteerd in de boardletter van december 2025, onder andere ten aanzien van het uitvoeren van periodieke controles, wachtwoordbeleid, gebruikersrechten, functiescheiding. Tevens is een advies gegeven om een analyse uit te voeren in hoeverre we reeds voldoen aan NIS 2 (Cybersecurity wetgeving). In de collegereactie op de boardletter van december 2025 hebben we aangegeven welke stappen intern gezet worden. De voortgang hierop wordt periodiek gemonitord.

3. Fouterstel bovenwijkse en binnenplanse investeringen

Gedurende het boekjaar heeft de gemeente geconstateerd dat de verwerkingswijze voor enkele aan de reserve Bovenwijks gekoppelde investeringen niet aansluit op de realiteit en de geldende wet- en regelgeving. Dit betrof infrastructurele werken die een zogenaamd “binnenplans” karakter hebben. Wij hebben deze verwerkingswijze voorafgaand aan de controle zelf al voorgelegd bij de accountant. Zij deelden onze mening dat de in het verleden gehanteerde verwerkingswijze niet juist was. Dit heeft er toe geleid dat er op de beginbalans 1-1-2025 fouterstel toegepast moest worden. Deze correctie vindt plaats op ons eigen initiatief en is bevestigd door de accountant.

In een later stadium is echter gebleken dat het fouterstel breder toegepast moest worden en het fouterstel ook invloed had op andere investeringen onder de reserve Bovenwijks. Als gevolg van het toegepaste fouterstel kan de grondexploitatie Harselaar Zuid fase 1a pas afgesloten worden als andere bovenwijkse investeringen zijn afgerond, terwijl het sluiten van deze grondexploitatie initieel voor 2026 op de planning stond. De raad kan er op een later moment voor kiezen om de grondexploitatie op een eerder moment af te sluiten maar dan dienen eerst de, onder andere fiscale, gevolgen hiervoor vastgesteld te worden.

Door de verwerking van het fouterstel wordt voor de binnenplanse en bovenwijkse investeringen beter aangesloten op de werkelijkheid en wordt voldaan aan de BBV-regelgeving. Dit zorgt weliswaar voor een grote afname van het saldo in de reserve Bovenwijks, maar niet voor een verminderde dekking voor de investeringen in de toekomst. In de reserve Bovenwijks wordt nu nog gespaard voor de geheten RO-projecten (kwaliteitsverbeteringen fysieke leefomgeving). Hierin draagt de gemeente, naast de opgenomen bijdragen van derden, bij vanuit – het resultaat van – de gemeentelijke grondexploitaties. De aanpassing in de verwerkingswijze betreft alleen de wijze waarop de bijdragen vanuit – het resultaat van – de gemeentelijke grondexploitaties aan de bestemmingsreserve wordt toegevoegd.

Het toegepaste fouterstel betreft dus voornamelijk een technische correctie. In 2026 wordt verder uitgewerkt hoe de systematiek ingericht dient te worden en hoe de reserve Bovenwijks aangewend kan worden, waarna hier ook besluitvorming door de raad over moet plaatsvinden.

4. Waardering grondexploitaties inclusief specifieke projectrisico's

In 2025 is het resultaat rondom het project Bloemendal verslechterd. Dit wordt met name veroorzaakt door het doorvoeren van de programmawijziging in het kader van 2/3^e betaalbaarheid. De 2/3^e betaalbaarheid is uitgangspunt in de vastgestelde Woonvisie en wordt verwacht als onderdeel van toekomstig Rijksbeleid. Vorig jaar werd hier met een aanvullende risicopost al rekening mee gehouden. Het aandeel sociale huur bedraagt circa 24% en voldoet daarmee nog niet – zoals ook vastgelegd in de Woonvisie – aan de taakstelling van 30%. Deze extra sociale taakstelling is naar inschatting van de projectgroep zonder financieel negatieve consequenties oplosbaar omdat er voldoende fysieke ruimte beschikbaar is binnen het plangebied Bloemendal om dit extra programmadeel met bijbehorende parkeerruimte in te kunnen passen. In 2026 zullen hier verdere voorstellen voor ontwikkeld worden.

5. Sociaal Domein

Voor de prestatielevering in het Sociaal Domein werd in het verleden voor Wmo, Jeugd en PGB veelal op de productieverantwoordingen en afgegeven controleverklaringen van zorgleveranciers gesteund. Tot en met 2024 moesten zorgleveranciers vanaf een (landelijke) omzet van € 125.000,- een gewaarmerkte productieverantwoording en bijbehorende controleverklaring kunnen overleggen, in 2025 is dit verhoogd naar € 200.000,-. Dit terwijl de eerder genoemde materialiteitsgrens voor fouten en onzekerheden juist is gedaald van 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden naar 2% cumulatief.

Deze tegengestelde beweging heeft uiteindelijk geleid tot een hogere onzekerheid van ca. € 400.000,- ten opzichte van vorig jaar, waarmee we desalniettemin ruim binnen de goedkeuringstolerantie voor een goedkeurende controleverklaring blijven.

Om de onzekerheden beheersbaar te houden en de prestatieleveringen zelf vast te kunnen stellen zijn diverse acties ondernomen om per boekjaar 2026 de prestatieleveringen meer zelfstandig vast te kunnen stellen. Hiermee voorkomen we dat we niet meer volledig afhankelijk zijn van de afgegeven productieverantwoordingen en controleverklaringen van zorgaanbieders. We zullen samen met de nieuwe accountant vanaf 2026 bekijken of deze aanvullende maatregelen toereikend zijn om de onzekerheid en de afhankelijkheid van productieverantwoording te verminderen.

6. Voorziening pensioenaanspraken politieke ambtsdragers (APPA)

Vanaf 1 januari 2028 worden pensioenen van politieke ambtsdragers (o.a. wethouders) overgedragen aan het ABP in het kader van de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Uit onderzoek van BZK, VNG, IPO en Unie van Waterschappen blijkt dat de benodigde overdrachtswaarde per 1 januari 2025 gemiddeld 10–20% hoger ligt dan de huidige voorzieningen.

Op basis van de bevindingen vanuit dit onderzoek en een in december 2025 geformuleerde stellige uitspraak van de commissie BBV diende de gemeente de voorziening aan te passen naar de meest actuele uitgangspunten. De berekeningen hebben geleid tot een incidentele storting in de voorziening van € 2,1 miljoen euro, waarmee de voorziening nu gebaseerd is op de juiste en meest actuele grondslagen.

7. Stijgend weerstandsvermogen en ontwikkeling schuldquote

De accountant adviseert in het accountantsverslag om waakzaam te zijn ten aanzien van de ontwikkeling van de schuldquote. In de achterliggende periode is hier veel aandacht voor geweest. Het college werkt aan een financiële meerjarenstrategie, waarbij kaders worden opgesteld voor de ontwikkeling van de schuldquote en de solvabiliteit. Wij sturen op een verantwoorde hoogte van beide kengetallen, onder andere door een meerjarig maximum te stellen aan jaarlijkse investeringen en voorraad grondposities. Dat willen wij bereiken door meer realisme te brengen in de investeringsplanning met een juiste balans tussen investeringen in bestaande bezittingen en investeringen in nieuwe ontwikkelingen. Wij doen dat uiteraard met inachtneming van bestaande afspraken. Daarnaast willen we zo optimaal mogelijk gebruik maken van financiering door derden (bijvoorbeeld regio, provincie of rijk).

Omdat we een sterk groeiende gemeente zijn, waarbij investeringen in nieuwe woningen ook investeringen in bijbehorende voorzieningen met zich meebrengen, kunnen we niet voorkomen dat de schuldquote tijdelijk zal oplopen tot boven de 130%. Daarom houden we de reservepositie op peil en zorgen we voor een sluitend meerjarenperspectief.

Vervolg

De bovengenoemde vervolgstappen t.a.v. bovenwijkse voorzieningen, sociaal domein, begrotingsrechtmatigheid en inkoop zullen in 2026 verder opgepakt worden. Daarnaast zal ook met de nieuwe accountant overleg plaatsvinden om de aandachtspunten voor de controle van de jaarrekening 2026 vroegtijdig in beeld te hebben. De eerste afstemming hierover heeft inmiddels reeds plaatsgevonden.